THE DAILY HIBREW JOURNAL

H. WINEBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES : $3.50 PER YEAR

SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd. 1913

פוילען אין די אידען

פאלגענדען בריעף האָבען מיר ערהאַלטען:

ווערטהער הער רעדאַקטאָר!

מיר זענען א גרופּע יונגע לייט, וועלכע קומען אלע פון רוסיש פוילען. פערשטעהט זיך אז מיר זענען שטאַרק פעראינטערעסירט אין די יעצטיגע בלוטיגע וועלט־פאַסירונגען, איבערהויפּט וועגען דעם שיקזאַל פון פוילען — אונזער נעבערטה׳ס פלאַץ.

אין אלע איבעריגע פראַגען פון דער מלחמה זענען אונזערע אלעמענס מיינונגען כמעט די זעלבע, בלויז וועגען דער פראַגע פון פוילען, דיסקוטירען מיר עטוואס אנדערש מיינונגען נעהמען זיך פאַנאַנדער.

אייניגע פון אונז זאָגען, אז פאַר די פוילישע אידען, וואָלט געווען פיעל בעסער, ווען פוילען וואָלט געהערט צו דייטשלאַנד אדער עסטרייך, אויסטראַאָס אדער ניט. מאַנכע וויעדער ערקלערהערן, אז עס וועט זיין אן אומגליק פאַר די אידען ווען רוסלאַנד וואָלט אויסגעהערט צו הערשען איבער פוילען.

מיר האָבען דאַרום בעשלאָסען אָנצופרעגען ביי אייך, און מיר גלויבען, אז איהר וועט אריינברענגען מעהר ליכט אין דיעזער פראַגע.

מיר האָבען, אז איהר וועט אונזער בריעף שענקען די נייטיגע אויפמערקזאַמקייט, און אויב מעגליך דיעזע פראַגע פערהאַנדלען עדיטאָריעל.

מיט אידישען גרוס

מ. רובינשטיין.

מיר וועלען פרובירען בעלייכטען דיעזע פראַגע, ווי אונזער לעזער בעמ עס פון אונז.

אונזער מיינונג איז א גאַנץ קורצע.

זאָל זיך די מלחמה ענדיגען מיט דעם, וואָס רוסלאַנד זאָל פערלירען פוילען, וועט עס זיין דער גרעסטער אומגליק פאַר די פוילישע אידען, וואָס די מלחמה האָט נאָר געקענט ברענגען.

מיר זענען זיך מודה, אז רעדענדיג וועגען דיעזער פראַגע, לאָזען מיר אויס אלע מאָמענטען איהרע, און האָבען בלויז אין זינען די אינטערעסען פון יענע אידען, וועלכע וואוינען שוין אין פוילען מכמה יאָהרען, און בלויז דורך דיעזער אידישער בעטראַכטונג טראַגען מיר ארויס אונזער מיינונג, אז א דייטשע אדער עסטרייכישע הערשאַפט אין פוילען וואָלט געוועזען די גרעסטע פערלוסט ניט נאָר פאַר די אידען פון פוילען, נאָר אויך פאַר די אידען פון ליטא.

פוילען איז איידער די מלחמה האָט דאַרטען אָנגעמאַכט איהר פערזייטיגונג, געווען דער אינדוסטריעלסטער טהייל פון רוסלאַנד.

דאַרפען מיר אייך דערצעהלען, וואָס פאַר א ראָלע די אידען פערנעהמען אין דער פוילישער אינדוסטריע. און די פאַבריקען פון וואַרשא, לאָדז, טאָמאַשעוו, טשענסטאַכאָווא, און אלע איבעריגע אינדוסטריעלע שטעדטע.

ניין, לעזער, דאָס ווייסט איהר פונקט אזוי גוט ווי מיר.

די אינדוסטריע פון דער מאָדערנער צייט, איז אָבער שוין ניט ווי די פון די אמאָליגע יאָהרען, ווען יעדער פּראָדוצירער האָט אין זינען געהאַט בלויז דעם נאָהענטען מאַרק אלס אן אָבזאַצס־פלאַץ פאַר זיינע פּראָדוקטען. היינט צו טאָג, האָט דער דאָזיגער, די עלעקטריציטעט: ווייטע פלעצער פאַר נאָהענט געמאַכט און דער וואַרשעווער אדער לאָדזער מייראָדוצירט ניט אזוי פיעל פאַר׳ן נאָהענטען פוילישען מאַרק, ווי פאַר די מערק פון דער ווייטער גרויסער רוסלאַנד. דעמאָלט איז אינדוסטריעל ארים, און מוז אָנקומען צו דער אינדוסטריעלער פוילען.

מיר קענען זיך נאָר ניט פאָרשטעלען אז א פוילישע אינדוסטריע זאָל קענען עקזיסטירען אָהן דעם רוסישען מאַרק.

נעהמט אוועק דעם רוסישען מאַרק פון דער פוילישער אינדוסטריע, און פון דער האַנצער פוילישער אינדוסטריע וועט ווערען א בארג אש.

א חרוב געוואָרענע אינדוסטריע אין יענעם לאַנד מיינט, אז די אירדישע עקאָנאָמישע עקזיסטענץ אין יענעם לאַנד ווערט אונטערגעבראָכען.

דאָס מיינט א פערגרעסערטען אידישען דלות, און די פוילישע אידען זאָלען דאַן זינקען נאָך אין א גרעסערען ארמוטה ווי די אידען פון דער ליטא.

דאָס מיינט אויך אז די אידען פון ליטא, וועלען פערלירען איין איינוואַנדערונגס פונקט, וואו זיי פלעגען פאַהרען זוכען פרנסה.

דער פערלוירענער רוסישער מאַרק פאַר דער אינדוסטריע פון פוילען, בעדייט ארויסגעוואָרפענע אידישע אַרבייטער אויף׳ן גאַס, לעדיגע פאַבריקען, און א פערגרעסערטע ארמיי פון לופט־מענשען.

און דאָס וועט אלעס ברענגען, דאָס וואָס מיט׳ן אריבערגעהן פון פוילען צו אן אנדער מאַכט וועט צווישען רוסלאַנד און פוילען אויעקגעשטעלט ווערען א גרענעץ — א גרענעץ מיט א טאַריף און אלע איהרע צו־טשעפענישען.

א טאַריף אויף דער פוילישער אינדוסטריע ביי א רוסישער גרענעץ מיינט, אז די „פוילישע מאַנטשעסטער" קען קיינמאָהל ניט קאָנקורירען מיט דער „ענגלישער מאַנטשעסטער".

מען וועט זאָגען, אז דער פערלוסט וועט געדעקט ווערען פון אן אנדער זייט, און אז פאַר דער פוילישער אינדוסטריע וועט זיך עפענען א נייער מאַרק אין דעם נייען לאַנד, צו וועלכער פוילען וועט צוגעגעבען ווערען.

אָבער, קען אפילו אזא געדאַנק מעגליך זיין! וואָס בעדייטעט די קליינע פוילישע אינדוסטריע, וועלכע בענוצט זיך נאָך אָפט מיט האַנד־קראַפט, אנשטאָט דאַמף, אין פערגלייך מיט דער גרויסער, דייטשער אינדוסטריע. וועלען די פאַבריקען פון פוילען דען ניט דערשטיקט ווערען פון די הויכע קיימענגס פון דיי טשלאַנד אדער עסטרייך

ניין, לאָדז קען קיינמאָהל ניט האָפען צו קענען קאָנקורירען מיט א נירענבערג אדער האַנאָווער.

און דערפאַר זאָגען מיר, אז עס וועט זיין דער גרעסטער אומגליק פאַר׳ן אידישען פאָלק, ווען די פוילישע אידען וועלען פערלירען זייערע עקזיסטענץ־מיטלען.

א פערארימקייט פון דעם פוילישען אידענטהום, מיינט אויך א קולטורעלע ארמוטה.

דאָס פוילישע אידענטהום איז זיך לעצטענס ווי א שעהנער בוים צוואַוואַקסען, און פיעלע שעהנע פירות ארויסגעגעבען.

דאָס גייסטיגע אידישע פעלד ציהט היינט צו טאָג א גרויסע יניקה פונ׳ם פוילישען אידענטהום און זייער ארמוטה וועט זיך גאַנץ שנעל לאָזען פיהלען אויף דער אידישער שאַפונג.

אָט פאַר דעם, לעזער בעטראַכטען מיר עס אלס א אומגליק.

ווי אזוי די מלחמה זאָל זיך ניט ענדיגען, איין זאַך ווייסען מיר אבער, אז פוילען זאָל ניט אריבערגעהן צו קיין נייע הערשער.

די אינערליכע ווירקונג פון דער פרענק קייס

פון דען ס. לעהאָן.

סייטהערן מענעדזשער פון ד. וו. דזש. בוירנס דעמעקטיוו איידזשענסי.

איבערזעצט פון לאיער ה. א. ראַקער.

(פאָרטזעצונג.)

פרענק איז פעראורטהייילט געוואָרען אייפ׳ן וואַרט פון פאַלשע עדות, הויפּט־וועכליך אויף די פאַלשע בעוויזע פון דזשים קאָנלי וועלכען מיר בעטראַכטען אלס דעם ריכטיגען מערדער. חוץ קאָנלי׳ן זאָלן אויך געווען אנדערע פאַלשע עדות, מענשען אָהן כאַראַקטער און אָהן געוויסען. איינער פון דיעזע איז געווען א מאַן מיט׳ן נאָמען דאָלטאָן, אן אנגעשטעלטער פון דער פעקטאָרי. עס איז שווער צו געפינען א נידערעריגערען אויסוואורף וויא דיעזער דאָלטאָן איז. אין קאָורט איז ער געצוואונגען געווען מודה צו זיין אז ער פלעגט כרענגען אויסגעלאַסענע פרייען אין בייסמענט פון דער פענסיל פעקטאָרי. א צווייטער עדות איז געווען עפּס, א נייס באַי. עפּס איז א יונגער ליגנער און א טרעמפּ. ער איז יעצט א פריזאָנער אין דער סטייט רעפאָרמאַטערי.

פאַר עטליכע וואָכען האָבען מיר אָנגעפיהרט אונזער אונטערזוכונג אין אטלאַנטא אונגערשטערט. ווי איך האָב שפּעטער אויפגעהערט פון א סיטי דעטעקטיוו איז דאָס געווען דערפאַר וואָס די פּאָליציי האָט געגלויבט אז אזוי ווי די גאַנצע שטאָדט איז געגען פרענק׳ן וועלען מיר זיכער אויך אריין מיט א רעפּאָרט אז פרענק איז דער שולדיגער אום צו געווינען די פריינשאַפט פון דער פּאָליציי אין דאָס דעטעקטיוו האָט מיר געזאָגט, דאָס וועגען מיר זאָלטען דאָס געייגען טהאָן, וואָלטען דאָס געייגען מיר וועלען אויסמייד׳ן, די פערפאָלגונגען וועלכע מיר האָבען שפּעטער געליטען און מען וואָלט אונז געווען פּראָקלאַמירט אלס די בעסטע דעטעקטיוון אין דער וועלט.

אָבער מיר האָבען געהאַט דעם קוראַזש עפענטליך ארויסצוזאָגען אונזערע איבערצייגונגען, און נאָכדעם ווי מיר האָבען די זאַך פאָלשטענדיג אונטערזוכט, זיינען מיר ארויס מיט א רעפּאָרט אז דער פרענק איז געווען אונשולדיג, זאָנדערן דאָס ער איז דער קרבן פון דער שענדליכסטער קאָנספּיראַציע וואָס איז ווען געמאַכט געווארען געגען א מענשען אין אמעריקא אָדער אין אירגענד וועלכען לאַנד.

דאָ האָבען זיך אָנגעפאַנגען אונזערע טראָבעלס. ביז דאַמאָלס האָט קיינער ניט געפרעגט צו מיר האָבען א לייסענס צוא ניט, אָבער ווען מיר זיינען ארויס מיט דעם רעפּאָראָט אז פרענק איז אונשולדיג, האָט מען גלייך אנגעפאַנגען צו פערפאָלגען דערפאַר וואָס מיר האָבען ניט א לייסענס אבוואָהל מיר האָבען דריי יאָהר געהאַט אן אָפּס אין אטלאַנטא און קיינער האָט קיינמאָהל פון אונז קיין לייסענס ניט געפרעגט. דאַן האָט מען אונז אָנגעפאַנגען שיקען אנאָנימע בריעף. מאַנכע פון דיא בריעף זיינען געווען פון מענשען וועלכע האָבען געלויבט אונזער מיטהיגע שטעלונג אָבער די מעהרהייט זיינען געווען דראָהונגס בריעף און וועלכע מען האָט אונז געסטראַשעט מיט׳ן טויט. די מעהרהייט פון דיעזע בריעף האָבען ענטהאַלטען דיא שמוציגסטע אויסדריקע וואָס מען קען זיך נור פאָרשטעלען. מיר האָבען אויך בעקומען הונדערטער טעלעפאָן קאָלס דורך וועלכע מען האָט אונז געהויפען די נייערע דערינסטע נעמען און געסטראַשעט מיט לינטשען.

דעם 23־טען אפּריל, 1914, איז צו אונז אין אָפּס געקומען א לאיער מיט׳ן נאָמען ארטהור טהורמאָן, וועלכער האָט מיר פאַרגעשטעלט צוויי מענער איינעם א געוויסען ס. ב. רענסדעל און א צווייטען מיט׳ן נאָמען ע. ל. באַרבער. ער האָט מיר עזאָגט אז רענסדייל איז א גלח און דאָס באַרבער איז א דיאַקאָן אין זיין קירכע. ער האָט אייך געזאָגט אז זיי וויילען מאַכען א סטייטמענט אין בעצוג צום פרענק קייס.

איך האָב גלייך גענומען די צוויי מענער און בין מיט זיי געגאַנגען אין אָפּיס פון מר. לוטהער ז. ראָסער און מר. מאָרים ברענדאָן, צוויי פון פרענק׳ס לאיערס וועלכע זיינען אנערקענט צווישען די ערהרענ־האַפטעסטע און ערהליכסטע סיטיזענס אין דזשאַרדזשיא. פאַר די צוויי לאיערס האָבען רענסדעיל און באַרבער געמאַכט אפּ־דייוויטס. איך האָב די גאַנצע צייט א וואָרט ניט גערעדט און בעפאָר זיי האָבען די אפּידייוויטס געמאַכט האָב איך ניט געהאַט די מינדעסטע אהנונג וואָס זיי וועלען איז די אפּידייוויטס זאָגען.

אן די אפּידייוויטס האָבען זיי געשוואָרען דאָס א נאָכט אָדער צוויי נאָך׳ן פיינען מאָרד. האָבען זיי אין אן עללי גע־הערט א געשפּרעך צווישען צוויי נעגערס און דאָס איינער פון די נעגערס האָט גע־זאָגט אז ער האָט געשאָסען אויף דער פאָליסטענדיג אונטערזוכט, זיי־נעל מיר ארויס מיט א רעפּאָרט אז דער נעגער איז פרענק אונשולדיג, זאָנדערן דאָס ער איז דער קרבן פון דער שענדליכסטער קאָנ־ספּיראַציע וואָס איז ווען געמאַכט געווא־רען געגען א מענשען אין אמעריקא אָדער אין אירגענד וועלכען לאַנד.

דאָ האָבען זיך אָנגעפאַנגען אונזערע טראָבעלס. ביז דאַמאָלס האָט קיינער ניט געפרעגט צו מיר האָבען א לייסענס צוא ניט, אָבער ווען מיר זיינען ארויס מיט דעם רעפּאָראָט אז פרענק איז אונשולדיג, האָט מען גלייך אנגעפאַנגען צו פערפאָלגען דערפאַר וואָס מיר האָבען ניט א לייסענס אבוואָהל מיר האָבען דריי יאָהר געהאַט אן אָפּס אין אטלאַנטא און קיינער האָט קיינמאָהל פון אונז קיין לייסענס ניט געפרעגט. דאַן האָט מען אונז אָנגעפאַנגען שיקען אנאָנימע בריעף. מאַנכע פון דיא בריעף זיינען געווען פון מענשען וועלכע האָבען געלויבט אונזער מיטהיגע שטעלונג אָבער די מעהרהייט זיינען געווען דראָ־הונגס בריעף און וועלכע מען האָט אונז געסטראַשעט מיט׳ן טויט. די מעהרהייט פון דיעזע בריעף האָבען ענטהאַלטען דיא שמוציגסטע אויסדריקע וואָס מען קען זיך נור פאָרשטעלען. מיר האָבען אויך בעקומען הונדערטער טעלעפאָן קאָלס דורך וועלכע מען האָט אונז געהויפען די נייע־דערינסטע נעמען און געסטראַשעט מיט לינטשען.

דעם 23־טען אפּריל, 1914, איז צו אונז אין אָפּס געקומען א לאיער מיט׳ן נאָמען ארטהור טהורמאָן, וועלכער האָט מיר פאָרגעשטעלט צוויי מענער איינעם א געוויסען ס. ב. רענסדעיל און א צווייטען מיט׳ן נאָמען ע. ל. באַרבער. ער האָט מיר עזאָגט אז רענסדייל איז א גלח און דאָס באַרבער איז א דיאַקאָן אין זיין קירכע. ער האָט אייך געזאָגט אז זיי וויילען מאַכען א סטייטמענט אין בעצוג צום פרענק קייס.

איך האָב גלייך גענומען די צוויי מע־נער און בין מיט זיי געגאַנגען אין אָפּיס פון מר. לוטהער ז. ראָסער און מר. מאָרים ברענדאָן, צוויי פון פרענק׳ס לאיערס וועל־כע זיינען אנערקענט צווישען די ערהרענ־האַפטעסטע און ערהליכסטע סיטיזענס אין דזשאַרדזשיא. פאַר די צוויי לאיערס האָ־בען רענסדעיל און באַרבער געמאַכט אפּי־דייוויטס. איך האָב די גאַנצע צייט א וואָרט ניט גערעדט און בעפאָר זיי האָ־בען די אפּידייוויטס געמאַכט האָב איך ניט געהאַט די מינדעסטע אהנונג וואָס זיי וועלען איז די אפּידייוויטס זאָגען.

אן די אפּידייוויטס האָבען זיי גע־שוואָרען דאָס א נאָכט אָדער צוויי נאָך׳ן פיינען מאָרד. האָבען זיי אין אן עללי גע־הערט א געשפּרעך צווישען צוויי נעגערס און דאָס איינער פון די נעגערס האָט גע־זאָגט אז ער האָט געשאָסען אויף דער פאָליסטענדיג אונטערזוכט, זיי־נעל מיר ארויס מיט א רעפּאָרט אז דער נעגער איז פרענק אונשולדיג, זאָנדערן דאָס ער איז דער קרבן פון דער שענדליכסטער קאָנ־ספּיראַציע וואָס איז ווען געמאַכט געווא־רען געגען א מענשען אין אמעריקא אָדער אין אירגענד וועלכען לאַנד.

דאָ האָבען זיך אָנגעפאַנגען אונזערע טראָבעלס. ביז דאַמאָלס האָט קיינער ניט געפרעגט צו מיר האָבען א לייסענס צוא ניט, אָבער ווען מיר זיינען ארויס מיט דעם רעפּאָראָט אז פרענק איז אונשולדיג, האָט מען גלייך אנגעפאַנגען צו פערפאָלגען דערפאַר וואָס מיר האָבען ניט א לייסענס אבוואָהל מיר האָבען דריי יאָהר געהאַט אן אָפּס אין אטלאַנטא און קיינער האָט קיינמאָהל פון אונז קיין לייסענס ניט געפרעגט. דאַן האָט מען אונז אָנגעפאַנגען שיקען אנאָנימע בריעף. מאַנכע פון דיא בריעף זיינען געווען פון מענשען וועלכע האָבען געלויבט אונזער מיטהיגע שטעלונג אָבער די מעהרהייט זיינען געווען דראָ־הונגס בריעף און וועלכע מען האָט אונז געסטראַשעט מיט׳ן טויט. די מעהרהייט פון דיעזע בריעף האָבען ענטהאַלטען דיא שמוציגסטע אויסדריקע וואָס מען קען זיך נור פאָרשטעלען. מיר האָבען אויך בעקומען הונדערטער טעלעפאָן קאָלס דורך וועלכע מען האָט אונז געהויפען די נייע־דערינסטע נעמען און געסטראַשעט מיט לינטשען.

דער שעריף און דער סאָליסטאָר און אַלע בעאַמטע פון שטעדטעל וועלכע האָ־בען אונז שפּעטער בעשיצט און געהאָלפען פון דאָרט אנטלויפען האָבען אונז אויך פערזיכערט אז זיי טהוען דאָס אלץ נור פאַר׳ן גוטען נאָמען פון מאַריעטאַ, אָבער ווען עס וואָלט זיך ניט געהאַנדעלט אין דעם וואָלטען זיי מיט׳ן גרעסטען פער־גניגען אונז געוואָלט זעהן הענגען. זיי האָבען דערביי שענדליך אָנגעגריפען פרענק׳ן וועלכער זיי האָבען ערקלעהרט איז זיכער שולדיג אין ערמאָרדען מערי פיגען וועלכע איז געבוירען אין ערצוינגען געווארען אין זייער שטעדטעל און וועל־כע ליעגט דאָרט בעערדיגט.

ווען מיר זיינען צוריקגעקומען קיין אטלאַנטא האָבען מיר אויסגעפונען אז ווען די נייעס פון מאַריעטאַ איז אהין אָנגעקו־מען, האָבען זיך פערזאַמעלט פינף ביז זעקס הונדערט מענשען וועלכע זיינען גע־ווען בערייט צו פאָהרען קיין מאַריעטאַ — ניט אונז צו רעטען, זאָנדערן צו זעהן, אז מאַריעטאַ׳ער זאָלען מאַכען א גוטען דזשאָב.

דעם נעקסטען טאָג האָט מר. בוירנס בעקומען א סובפּינא ער זאָל זאָפאָרט קו־מען אין קאָורט בעפאָר דזשאַרדזש הילל וואו ער איז געשטעלט געוואָרען אונטער א פערהער ביי סאָליסיטאָר דאָרסי. דאָר־סי האָט געוואָלט וויסען ווער עס האָט מר. בוירנס׳ן געדונגען, וו׳פיעל געלט ער קריגט און וואָס ער האָט אויסגעפונען, א. ז. וו.

א טאָג שפּעטער האָט מען מיך געלאָזט רופען און אויסגעפרעגט איך האָב זעהר שטאַרק פּראָטעסטירט קעגען דיעזער אינק־ווייזיציאָן. איך האָב ערקלעהרט אז איך בין אן אמעריקאַנער בירגער און דאָס איז מיין 20 יעהריגער קאַרירערע אלס דעטעקטיוו האָב איך קיינמאָל ניט בייגעוואָהנט אזא אונרעכט. ד׳האָב פּראָטעסטירט דאָס מיר זייגען אָנגעשטעלט געווארען ביי פּריוואַט פערזאָנען צו מאַכען א פּריוואַט אונטער־זוכונג אויסצוגעפינען די פאַקטען אין פרענק׳ס קייס, און אויב אונזערע הליענ־טען, ווילען פערעפנטליכען די פאַקטען וואָס מיר האָבען אויסגעפונען דאַרפען זיי עס טהאָן און ניט מיר. דער דזשאַרדזש האָט מיך אָבער געצוואונגען צו ענטפערען דאָרסי׳ס פראַגען ווען ניט האָט ער גע־סטראַשעט מיך צו פערשיקען אין דזשיל.

מיר האָבען אויסגעפונען אז קאָנלי האָט געהאַט א געליעבטע, א נעגערטע מיט׳ן נאָמען עני מאָהר קאַרטער, און דאָס דיעזע עני איז געווען אין דזשיל צוזאַמען מיט קאָנלי׳ן און דאָס זיי האָבען דאָרט גע־פיהרט א ליעבע. מיר האָבען ענין׳ אויפ־געוווכט און פון איהר ערפאָהרען אז קאָנ־לי האָט פאַר איהר מורה געווען אז ער האָט ערמאָרדעט מערי פיגען. זי האָט פריוויליג געמאַכט אן אפּידייוויט אין וועלכען זי האָט דאָס געשוואָרען. אום עס זאָל ניט זיין קיין פראַגע צוצו זי איז אונ־טערגעקויפט געווארען דיעזען אפּידייוויט צו מאַכען האָבען מיר צו איהר געשיקט 15 פון די פּראָמינענטסטע און ערהליכ־סטע בירגער איהר צו פרעגען צו האָט זי דעם אפּידייוויט פרייוויליג געמאַכט. זי האָט אלע געענטפערט אז דער אפּידייוויט איז א פרייוויליגער און דאָס יעדעס וואָרט אין איהם איז אמת. נאָך מעהר זי האָט אונז איבערגעגעבען די בריעף וואָס זיא האָט בעקומען פון קאָנלי׳ן אין דזשיל און דיעזע בריעף איבערצייגען אָהנע צווייפעל אז זי האָט אין דעם אפּידייוויט געזאָגט דעם אמת. דיעזע בריעף צוזאַמען מיט די צעטעלאָך וואָס מען האָט געפונען ביי מערי פיגען׳ס קערפּער איבערצייגען קלאָהר און דייטליך אז דזשיס קאָנלי איז דער מערדער.

מיר האָבען אָבער פערשטאַנען אז אזוי באַלד ווי די פּאָליציי וועט זיך דערוויסען פון דעם אפּידייוויט וועלען זיי שוין גע־פינען מיטלען ווי אזוי צו בעווייזען אז עני מאָהר קאַרטער דעם אפּידייוויט צו־ריקציהען. אין דזשאַרדזשיא איז דאָ א געזעץ אז איינער וואָס שווערט פאַלש גע־גען א צווייטען וואָס איז בעשולדיגט אין מאָרד, קומט דעם פאַלש שווערער דעם טויט. פיעלע פון די עדות וועלכע האָבען פאַלש געשוואָרען געגען׳ פרענק׳ן האָבען שפּעטער געמאַכט אפּידייוויטס דאָס זיי האָבען פאַלש געשוואָרען ביים טרייעל, אָבער אזוי שנעל ווי די פּאָליציי האָט זיך דערפון דערוואוסט איז מען געגאַנגען צו דיעזע עדות און מען האָט זיי געטראַ־שעט אז אויב זיי וועלען די אפּידייוויטס ניט צוריקציהען, וועט מען זיי פּראָצעסי־רען פאַר פאַלש שווערען געגען א מענשען וואָס איז בעשולדיגט אין מאָרד. איהר דערמאָהנונג זיך זעהר קלאָהר אז עס איז געווען אן אלטער מאַן אין קראָוד וועלכער האָט געהייסען ניעל. דיעזער ניעל האָט אָפּעלירט צום מאָב אז זיי זאָלען ניט ברענגען אזא שאַנדע אויף זייער שטעדטעל ווי א לינטשערעי וועלט זיכער פעראורזאַכט. שפּעטער האָב איך איהם געטראָפען אין האָטעל און האָב איהם גע־דאַנקט, אָבער ער האָט מיר געזאָגט אז ער האָט ער געטהאָן ניט ווייל ער האָט געהאַט סימפּאַטיע מיט אונז; אין גע־ענענהייל, ער האָט געגלויבט אז מיר האָ־בען כשר פערדיענט דעם טויט, נור ער האָט ניט געוואָלט אז זיין שטעדטעל זאָל זיין בעפלעקט מיט אונזער שמציגען בלוט. איך האָב איהם פערזיכערט אז איך מיז בעוואונדערען זיין ליעבע פאַר דער שטעדטעל מאַריעטאַ אז פאַר אזא קליי־ניגקייט ווי ניט צו פערפלעקען דעם נאָ־מען פון זיין שטאָדט האָט ער געקענט זיך צוריקהאַלטען פון הרג׳ענען אזעלכע צוויי באַנדיטען ווי בוירנס און איך

דער שעריף און דער סאָליסטאָר און אַלע בעאַמטע פון שטעדטעל וועלכע האָ־בען אונז שפּעטער בעשיצט און געהאָלפען פון דאָרט אנטלויפען האָבען אונז אויך פערזיכערט אז זיי טהוען דאָס אלץ נור פאַר׳ן גוטען נאָמען פון מאַריעטאַ, אָבער ווען עס וואָלט זיך ניט געהאַנדעלט אין דעם וואָלטען זיי מיט׳ן גרעסטען פער־גניגען אונז געוואָלט זעהן הענגען. זיי האָבען דערביי שענדליך אָנגעגריפען פרענק׳ן וועלכער זיי האָבען ערקלעהרט איז זיכער שולדיג אין ערמאָרדען מערי פיגען וועלכע איז געבוירען אין ערצוינגען געוואָרען אין זייער שטעדטעל און וועל־כע ליעגט דאָרט בעערדיגט.

ווען מיר זיינען צוריקגעקומען קיין אטלאַנטא האָבען מיר אויסגעפונען אז ווען די נייעס פון מאַריעטאַ איז אהין אָנגעקו־מען, האָבען זיך פערזאַמעלט פינף ביז זעקס הונדערט מענשען וועלכע זיינען גע־ווען בערייט צו פאָהרען קיין מאַריעטאַ — ניט אונז צו רעטען, זאָנדערן צו זעהן, אז מאַריעטאַ׳ער זאָלען מאַכען א גוטען דזשאָב.

דעם נעקסטען טאָג האָט מר. בוירנס בעקומען א סובפּינא ער זאָל זאָפאָרט קו־מען אין קאָורט בעפאָר דזשאַרדזש הילל וואו ער איז געשטעלט געוואָרען אונטער א פערהער ביי סאָליסיטאָר דאָרסי. דאָר־סי האָט געוואָלט וויסען ווער עס האָט מר. בוירנס׳ן געדונגען, וו׳פיעל געלד ער קריגט און וואָס ער האָט אויסגעפונען, א. ז. וו.

א טאָג שפּעטער האָט מען מיך געלאָזט רופען און אויסגעפרעגט איך האָב זעהר שטאַרק פּראָטעסטירט קעגען דיעזער אינק־ווייזיציאָן. איך האָב ערקלעהרט אז איך בין אן אמעריקאַנער בירגער און דאָס איז מיין 20 יעהריגער קאַרירערע אלס דעטעקטיוו האָב איך קיינמאָל ניט בייגעוואָהנט אזא אונרעכט. ד׳האָב פּראָטעסטירט דאָס מיר זייגען אָנגעשטעלט געווארען ביי פּריוואַט פערזאָנען צו מאַכען א פּריוואַט אונטער־זוכונג אויסצוגעפינען די פאַקטען אין פרענק׳ס קייס, און אויב אונזערע הליענ־טען, ווילען פערעפנטליכען די פאַקטען וואָס מיר האָבען אויסגעפונען דאַרפען זיי עס טהאָן און ניט מיר. דער דזשאַרדזש האָט מיך אָבער געצוואונגען צו ענטפערען דאָרסי׳ס פראַגען ווען ניט האָט ער גע־סטראַשעט מיך צו פערשיקען אין דזשיל.

מיר האָבען אויסגעפונען אז קאָנלי האָט געהאַט א געליעבטע, א נעגערטע מיט׳ן נאָמען עני מאָהר קאַרטער, און דאָס דיעזע עני איז געווען אין דזשיל צוזאַמען מיט קאָנלי׳ן און דאָס זיי האָבען דאָרט גע־פיהרט א ליעבע. מיר האָבען ענין׳ אויפ־געוווכט און פון איהר ערפאָהרען אז קאָנ־לי האָט פאַר איהר מורה געווען אז ער האָט ערמאָרדעט מערי פיגען. זי האָט פריוויליג געמאַכט אן אפּידייוויט אין וועלכען זי האָט דאָס געשוואָרען. אום עס זאָל ניט זיין קיין פראַגע צוצו זי איז אונ־טערגעקויפט געווארען דיעזען אפּידייוויט צו מאַכען האָבען מיר צו איהר געשיקט 15 פון די פּראָמינענטסטע און ערהליכ־סטע בירגער איהר צו פרעגען צו האָט זי דעם אפּידייוויט פרייוויליג געמאַכט. זי האָט אלע געענטפערט אז דער אפּידייוויט איז א פרייוויליגער און דאָס יעדעס וואָרט אין איהם איז אמת. נאָך מעהר זי האָט אונז איבערגעגעבען די בריעף וואָס זיא האָט בעקומען פון קאָנלי׳ן אין דזשיל און דיעזע בריעף איבערצייגען אָהנע צווייפעל אז זי האָט אין דעם אפּידייוויט געזאָגט דעם אמת. דיעזע בריעף צוזאַמען מיט די צעטעלאָך וואָס מען האָט געפונען ביי מערי פיגען׳ס קערפּער איבערצייגען קלאָהר און דייטליך אז דזשיס קאָנלי איז דער מערדער.

מיר האָבען אָבער פערשטאַנען אז אזוי באַלד ווי די פּאָליציי וועט זיך דערוויסען פון דעם אפּידייוויט וועלען זיי שוין גע־פינען מיטלען ווי אזוי צו בעווייזען אז עני מאָהר קאַרטער דעם אפּידייוויט צו־ריקציהען. אין דזשאַרדזשיא איז דאָ א געזעץ אז איינער וואָס שווערט פאַלש גע־גען א צווייטען וואָס איז בעשולדיגט אין מאָרד, קומט דעם פאַלש שווערער דעם טויט. פיעלע פון די עדות וועלכע האָבען פאַלש געשוואָרען געגען׳ פרענק׳ן האָבען שפּעטער געמאַכט אפּידייוויטס דאָס זיי האָבען פאַלש געשוואָרען ביים טרייעל, אָבער אזוי שנעל ווי די פּאָליציי האָט זיך דערפון דערוואוסט איז מען געגאַנגען צו דיעזע עדות און מען האָט זיי געטראַ־שעט אז אויב זיי וועלען די אפּידייוויטס ניט צוריקציהען, וועט מען זיי פּראָצעסי־רען פאַר פאַלש שווערען געגען א מענשען וואָס איז בעשולדיגט אין מאָרד. איהר אויפגעהערט אז מיר זאָלען אויפהערען פון דער אַרבעט אין דער קאָלאָניע,